

Člověk na oběžné dráze

Hvězdy nad Brnem – prolog

„Hvězdy jsou jak sedmikrásky nad Brnem...“

Melodie i slova nové písničky se rozlévala chodbami internátu. Otevřenými dveřmi vplouvala do pokojů, koupelen i na balkony. Děvčata vnímala obsah veršů jako poselství, jako příslib. V zádech jim ještě šuměl Šrámkův „stříbrný vítr“, ale k cestě vpřed je neustále vyzývaly budovatelské pochody. Kainarův text byl jiný. Zpíval o nich a pro ně:

„Jakub odbíjí a já bych tě rád políbil...“

Ještě nedávno by si Alice spokojeně předla a zpívala s rozhlasem. Dnes v ní slova písničky probouzela jen lítost. Seděla u okna a snažila se opakovat si literaturu: „Jan Neruda napsal vedle povídek a fejetonů také několik básnických sbírek. Dosud k nám živě promlouvají Písně kosmické...“

Předjarní počasí zcela odpovídalo její náladě. Po skle stékaly velké kapky deště a slévaly se v úzké stružky. Jednu z kapek si Alice dokonce rozmazala po tváři. Ještě že byla k ostatním otočena zády. Jejich veselé hlasy k ní doléhaly z velké dálky.

„Tak holky, dvanáctého dubna se jdeme fotit na maturitní tablo. Namalujte si hezčí obličej, učešte se podle poslední módy a hlavně si oblečte něco extra.“

„Doufám, že nemíníš přijít v modré košili.“

„To určitě ne. Ve svazáckém máme jít až k maturitě. Na table budeme každá za sebe. Ty fotky budeme rozdávat ctitelům. S autogramem a věnováním. Jsme přece hvězdy!“

Do filmových hvězd jim ještě mnoho chybělo. Uplynulý školní rok jim však přinesl vedle všedních záležitostí i úžasnou zkušenost s divadlem. Celá třída byla zásluhou jejich profesora angažována v Divadle bratří Mrštíků do úlohy sboru. Děvčata mohla z blízka poznat mladé herce – Josefa Somra, Jiřího Tomka, Ladislava Lakomého. V jejich šatně se kdysi objevil i Vladimír Menšík. Dávno už z něj byl „Pražák“, ale se všemi se srdečně vítal a hýřil dobrou náladou.

Práce v divadle, které se skromně krčilo za kostelem sv. Jakuba, studentky nesmírně zaujala. Ochotně jezdily se souborem i na zájezdová představení. Některé z nich dokonce uvažovaly o studiu herectví. Občas si vyprosily od umělců fotky s věnováním a uložily si je ke svým cennostem.

Alici už jedna fotografie ve sbírce chyběla. Chtěla poškádlit svého Pavla, vzbudit jeho žárlivost. Fotku jednoho z mladých herců úmyslně „zapomněla“ ve vypůjčené knížce. Když Pavlovi knihu vracela, čekala, že fotka vypadne a on se začne vyptávat, začne se zlobit, a ona mu pak se smíchem řekne: „Copak nevidíš, že je to jen běžná fotka, jakých herci rozdali stovky?“ Pak se oba společně zasmějí.

Svůj omyl pochopila teprve dnes, když otevřela Pavlův dopis.

„Milá Alice,“ psal, „netušil jsem, že máš ráda jiného. Nebudu se ti dál plést do života. Moc mne to mrzí, ale mezi námi je konec. Měj se hezky...“

Rozjela se za Pavlem na koleje. Nezastihla jej. Nechala vzkaz. Musí mu všechno co nejdříve vysvětlit. Pozve ho do divadla a pak se sejdou ve Sputniku na rohu České ulice, dají si spolu třeba ovocný pohár a všechno bude zase jako dřív...

Brněnské jaro se začalo ohlašovat nesmělou vůní. Okna školy se vykláněla na nábřeží a pro studenty bylo stále těžší soustředit se na přednášená fakta. Zajímavější bylo pozorovat proměnlivé abstraktní obrazy letících oblak. Brzy se nad řekou Svratkou objevili první rackové. Doma na moravském venkově je lidé nazývali rybářkami. Ptáci poskakovali na lesklých hroudách půdy, obrácené pluhem. Vybírali z hlíny hmyz a drobné živočichy. Šli za skromným živobytím jaksi při zemi, pokorně, stejně

jako rolníci. V Brně nad hladinou řeky dostali ptáci s novým jménem i nové rozpětí křídel. Studentce Alici připadali odvážní a vznešení. Trochu jim záviděla. Škoda, že je jen obyčejná hloupá holka, která si všechno pokazila nesmyslným žertem.

Dříve se ve dvojici toulali v parcích pod Špilberkem a Petrovem. Ještě nedávno odtud pozorovali večerní oblohu. Společně s Pavlem hledali Polárku, Velký i Malý vůz. A chtěli najít i souhvězdí s bájným jménem, souhvězdí Kasiopea. Připomínalo písmeno Wé nebo také rozepjatá křídla. S řeckými pověstmi byl spojen i název souhvězdí Perseus a vzdálená mlhovina Andromedy. Pavel dokázal o hvězdách vyprávět celé hodiny. A nyní osamělá Alice marně hledala nad hlavou sedmikrásky. Nebe bylo kovově šedé, smutné a prázdné.

Konečně je tu 12.duben 1961. Dvacet krásných dívek a pět ušlechtilých mladých mužů zasedá v 8 hodin ráno do školních lavic. Na maturitním table jim to určitě bude slušet. A fotograf snad zachytí nejen jejich podobu a jiskru mládí, ale také hloubku duše, odvalu, touhu. Něžně bílý racek se znovu objevil nad řekou a krouží. Teď za ním přiletěl další a další, už je jich plná obloha, vznášejí se jako bílá psaníčka, jako vzkazy budoucnosti...

„Na oběžné dráze Země ČLOVĚK. Prvním člověkem, který vzlétl do vesmíru, se právě dnes stal sovětský kosmonaut Jurij Gagarin...“

Hlášení školního rozhlasu vzbudilo ve třídě rozruch a nadšení. Jeden přes druhého vykřikovali studenti ve svých lavicích, vyskakovali z míst. Nemohli uvěřit nenadálé zprávě, která toho dne obletěla celou zeměkouli.

„No, to je fantastické! Úžasné! Nádhera! Je to možné? Jak vypadá, kolik je mu let? Chci o něm vědět všechno. Ve vesmíru lítá ČLOVĚK – a my se tu máme učit psát na stroji...“

Z vyučování toho dne už nic nebylo. Debatovalo se, diskutovalo. Svět plný nadějí otevíral další kapitoly svých dějin. A do tohoto světa vstupovala také Alice se svými představami, přáními a sny, se svými chabými zkušenostmi. Večer se konečně setkala s Pavlem.

Dalo jí trochu práce posbírat od spolužaček fotky mladého herce Zdeňka Vykoupila.

„Přece si nemyslíš, že si něco začal s námi se všemi,“ rozkládala asi tučet stejných fotek na stůl. Na jejich rubu byla stejná slova o lásce a přátelství, podpis a věnování Aniče, Marušce, Helence, Věrce a dalším. Konečně Pavla přesvědčila o své nevině.

Hvězdy nad Brnem se toho večera opět rozzářily sedmikrásně. Jakub odbíjel desátou a Pavel doprovázel Alici k internátu. Mezi smíchem, polibky a stisky rukou spolu natrhali velikou krásnou kytici. Dodnes pro ni voní zvláštním puvabem vzpomínek.

Oběžné dráhy – intermezzo

Otevřela jsem velikou knihu o vesmíru. Málem se mi zatočila hlava závratí. „Země je pouze jednou z osmi planet obíhajících kolem Slunce a to je jen jednou z 200 miliard hvězd v Mléčné dráze. Mléčná dráha je součástí hvězdokupy Místní skupina, která ovšem je také jen částí obří kupy galaxií...“

V čase odměřeném životu člověka k nám světlo vzdálených hvězd ani nedoletí. A naše malá Zemička nese na svých bedrech vedle flóry a fauny také nejrůznější varianty lidských slabostí. My lidé jsme jen částčkami hmoty, která se proměňuje. Jsi prach, jsi zárodek, rodiš se, toužíš se, trápíš se, miluješ. Žiješ. A pak jsi znovu rozkládající se hmotou, prachem.

Miluji tě, objímám tě, žiji pro tebe, bojím se o tebe. A v každé buňce tvého těla panuje vesmírný řád. Živý a nekonečný.

Zpívající kosmonaut – epilog

Alice urovnala květiny ve váze. Dostala je včera k šedesátým sedmým narozeninám. Zapnula automatickou pračku a průhledem chvíli pozorovala bleděmodrou blůzku, přes níž se přelévaly mydlinky. Podívaná jí připomínala dětskou hru s krasohledem, v němž se tvořily barevné obrazy pouhým přetáčením kukátka v ruce. Blůzka se zvedala a opět klesala, zaplétaly se do ní další barevné i bílé kusy prádla. Napadlo ji, že podobně si život pohrával s ní samotnou.

S Pavlem se později přece jen rozešli. Rozděbila je dálka. Ona po maturitě začínala v knihovně v okresním městě, kde nikoho neznala. Několik týdnů trvalo než si zvykla, několik měsíců než se znovu zamilovala. Několik let uplynulo než se vdala. Potom začal život ubíhat přímo kosmickou rychlostí. Brzy po svatbě se jí narodila první dcera. Krátká mateřská dovolená uběhla jako mávnutí ptačího křídla. Dítě se sotva naučilo samo posadit – a už s ním každé ráno běhala do jeslí. Kdyby tak aspoň měli vlastní byt. Na ten se čekalo léta. A tak byli s manželem vděční za podnájem u starších lidí.

Mezitím se do vesmíru vydali američtí kosmonauté a také odvážná sovětská žena Valentina Těreškovová. O té se později doslechla, že se jí po návratu z kosmu narodila dcerka. Těžce zdravotně postižená. Tuto informaci sovětské úřady pečlivě tajily. Také informace o Gagarinově smrti se rozcházely s oficiálním zpravodajstvím. Předchozí studená válka mezi světovými velmocemi přerostla v soupeření kosmických rozměrů.

Rok 1968 přinesl naděje i propady. Tanky spřátelených armád drtily svými pásy nejen silnice českých a moravských měst. Drtily také přání a sny mnoha obyčejných lidí.

Za rok poté přišla Alice i její muž o práci. Mezitím jí zemřel otec a tak se pokorně vrátila do rodného domu. Tam, kde se rackům říkalo tak prozaicky „rybářky“. V rodném domě bylo pro všechny dost místa. Našla se i práce. Jako prodavačka v místním obchodě byla Alice shledána méně politicky nebezpečnou. A tak začínala vlastně znovu. Maturitu jí sice uznali, ale potřebovala k ní ještě výuční list. Tahala těžké bedny s ovocem a pivem, prodávala pečivo i nitě. Byla by v obchodě zůstala napořád, ale pak přišel listopad 1989...

Nahoru, dolů, víří prádlo v automatce, přetáčí se dětské kukátko s barevnými sklíčky. Kdo by myslel na hvězdy, když musí obstarat celou rodinu a zastat náročnou práci? Jistě, Alice občas sledovala zprávy a dovídala se, že startuje další kosmická loď. Jména kosmonautů si už nepamatovala.

Nedávno k ní přišel nejmladší vnouček:

„Babí, kdo to byl Armstrong?“

„No přece zpěvák. Jo, černošský zpěvák to byl,“ zapojila Alice starší paměťové buňky.

„A on na měsíci zpíval?“

„Co to plácáš, prosím tě? Proč by zpíval na měsíci?“

„No, babi, on byl totiž před čtyřiceti lety – v červenci 1969 – prvním kosmonautem, který udělal na měsíci šlápotu. A ta stopa tam zůstane napořád.“

„Jak to víš?“ Ty děti jsou dnes tak chytré, myslí si babička Alice.

„Včera to bylo v novinách. A taky jsem to četl na internetu. Pojď, babi, ukážu ti to... Víš, babi, čím bych chtěl být?“

Ještě nedávno chtěl být popelářem, hasičem a zpěvákem. Čím bude, to je dosud ve hvězdách.

„Budu kosmonautem, který zpívá na měsíci. Pojď se vsadit, babi.“

Možná, že se toho ještě Alice dočká. Než vnuk dospěje a dostuduje, bude jí hodně přes osmdesát let. Pokud ji cestou nepotká pan Alzheimer, snad si na dnešní sázku ještě vzpomene.

Svatava Mášová

3. místo v kategorii próza